

Do Komisarza Ludowego Spraw Zagranicznych Rosyjskiej
Federacyjnej Republiki Sowieckiej p.Cziczierina, Moskwa.

Warszawa, 27.XI.1918r.

Tłómaczenie.

Do wiadomości Rządu Polskiego doszło, że personel misji polskiej w Moskwie został internowany, że kilku urzędników zaaresztowano, i że lokal misji jak również i jej dokumenty zostały zagarnięte przez Komisariat do Spraw Polskich Rządu Sowieckiego. Zwróciliśmy się do Królewskiego Rządu Duńskiego z prośbą o wyjaśnienie tej sprawy i w razie potrzeby wzięcia pod swoją opiekę naszych współobywateli w Rosji. Żądamy w tej sprawie niezwłocznych wyjaśnień i energicznie protestujemy przeciwko pogwałceniu prawa międzynarodowego. Proszę Pana, Panie Komisarzu, o wydanie niezwłocznie niezbędnych rozporządzeń w celu uwolnienia personelu i zapewnienia nietykalności naszej misji, dla uniknięcia możliwych komplikacji. Rząd Polski zawiadamia Rząd Rosyjski, że do chwili otrzymania dostatecznych wyjaśnień, wyda rozporządzenie o zastosowaniu środków represyjnych w stosunku do rosyjskich obywateli, znajdujących się na jego terytorjum.

Minister Spraw Zagranicznych

/-/ L.Wasilewski.

Do Komisarza Ludowego Spraw Zagranicznych Rosyjskiej
Federacyjnej Republiki Sowieckiej p.Cziczierina, Moskwa.

Warszawa, 27.XI.1918r.

Tłumaczenie.

Do wiadomości Rządu Polskiego doszło, że personel misji polskiej w Moskwie został internowany, że kilku urzędników zaaresztowano, i że lokal misji jak również i jej dokumenty zostały zagarnięte przez Komisariat do Spraw Polskich Rządu Sowieckiego. Zwrócił się do Królewskiego Rządu Duńskiego z prośbą o wyświeślenie tej sprawy i w razie potrzeby wzięcia pod swoją opiekę naszych współobywateli w Rosji. Żądamy w tej sprawie niezwłocznych wyjaśnień i energicznie protestujemy przeciwko pogwałceniu prawa międzynarodowego. Proszę Pana, Panie Komisarzu, o wydanie niezwłocznie niezbędnych rozporządzeń w celu uwolnienia personelu i zapewnienia nietykalności naszej misji, dla uniknięcia możliwych komplikacji. Rząd Polski zawiadania Rząd Rosyjski, że do chwili otrzymania dostatecznych wyjaśnień, wyda rozporządzenie o zastosowaniu środków represyjnych w stosunku do rosyjskich obywateli, znajdujących się na jego terytorjum.

Minister Spraw Zagranicznych

/-/ L. Wasilewski.

Komisariat Ludowy Spraw
Zagranicznych

Nr.5.

Minister Spraw Zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej
p.Wasilewski, Warszawa.

27.XI.1918r.

Tłómaczenie.

W odpowiedzi na radio Ministerstwa Spraw Zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej z dn.26 listopada po Nr.2518, Komisarz Ludowy Spraw Zagranicznych ma zaszczyt oświadczyć, że wiadomości o areszcie przedstawicielstwa Rady Regencyjnej nie odpowiadają rzeczywistości. Wszyscy członkowie tego przedstawicielstwa znajdują się na wolności i żaden z nich nie był aresztowany. Komisarjat Ludowy uważa za stosowne dodać, że Rząd Sowiecki nie uważał Rady Regencyjnej za organ rządowy niepodległego Państwa Polskiego, z tej przyczyny, że podczas okupacji niemieckiej, niepodległe Państwo polskie nie istniało. Dla tej samej przyczyny delegacja Rady Regencyjnej nie może być uważana jako przedstawicielstwo niepodległego państwa, do czego też wcale nie rościła sobie praw. W rzeczywistości Rada Regencyjna była tylko organem administracyjnym okupacji niemieckiej. Komitet uchodźców polskich, z własnej inicjatywy, uważając, że delegacja Rady Regencyjnej nie broni spraw, zażądała jej rozwiązania. Prawdopodobnie Komitet uchodźców uczynił ten krok pod wpływem wiadomości, że rząd lubelski z posłem Daszyńskim na czele grozi, że ogłosi Radę Regencyjną za wyjętą z pod prawa. Wobec tego, że wiadomości z Warszawy nadchodzą b, skapo, masy uchodźców polskich były przekonane o wybuchu rewolucji socjalistycznej w Polsce i o tem, że u władzy stoi rząd socjalistyczny. Stąd Komitet uchodźców uważał, że ma prawo zlikwidować

przedstawicielstwo instytucji, stworzonej przy pomocy niemieckich bagnetów. Rząd Sowiecki i jego organ - Komisarjat Polski - nie brały udziału w tej akcji. Ale Rząd Sowiecki nie uważał za swe zadanie narzucać gwałtem robotnikom i włościanom polskim, jako polskie przedstawicielstwo, delegację Rady Regencyjnej. O zagarnięciu archiwów tej delegacji przez jakikolwiek organ sowiecki nie wiemy, wiemy tylko, że uchodźcy polscy opieczętowali dla bezpieczeństwa dokumenty delegacji, z wyjątkiem towarów, jedwabiu, mydła i t.p., które nie mogą być zaliczone do archiwum dyplomatycznego. Komisarjat Ludowy Spraw Zagranicznych uważał jednocześnie za swój obowiązek zapewnić bezpieczeństwo wszystkim członkom przedstawicielstwa Rady Regencyjnej, którym aż do wyjazdu pozostawił te same prawa, z jakich do tego czasu korzystali. Wyjazd tych przedstawicieli nastąpił wtedy, kiedy niemieckie władze okupacyjne na Litwie udzieliły im na to pozwolenia. Niestety, Komisarjat Ludowy Spraw Zagranicznych nie otrzymał dotąd odpowiedzi na swoje zawiadomienie, że Rząd Sowiecki mianował przedstawicielem swoim w Polsce d-ra Juljana Marchlewskiego. Prosiłoby Ministerstwo Spraw Zagranicznych o odpowiedź, czy zgadza się przyjąć ob. Marchlewskiego jako przedstawiciela Republiki Sowieckiej. My, ze swej strony, będziemy radzi powitać w Moskwie przedstawiciela Rzeczypospolitej Polskiej. Będziemy także b.wdzięczni, jeśli Rząd Polski nawiąże z nami stałą komunikację iskrową i wymianę wiadomości o stanie spraw, co będzie sprzyjać wyjaśnieniu i pokojowemu załatwieniu wszelkich konfliktów, mogących powstać między obydwojema państwami.

Komisarz Ludowy Spraw Zagranicznych **Cziczewin**.

Komisariat Ludowy Spraw
Zagranicznych

Nr.5.

Minister Spraw Zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej
p.Wasilewski, Warszawa.

27.XI.1918r.

Tłómaczenie.

W odpowiedzi na radio Ministerstwa Spraw Zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej z dn.26 listopada po Nr.2518, Komisarz Ludowy Spraw Zagranicznych ma zaszczyt oświadczyć, że wiadomości o areszcie przedstawicielstwa Rady Regencyjnej nie odpowiadają rzeczywistości. Wszyscy członkowie tego przedstawicielstwa znajdują się na wolności i żaden z nich nie był aresztowany. Komisariat Ludowy uważa za stosowne dodać, że Rząd Sowiecki nie uważał Rady Regencyjnej za organ rządowy niepodległego Państwa Polskiego, z tej przyczyny, że podczas okupacji niemieckiej, niepodległe Państwo polskie nie istniało. Dla tej samej przyczyny delegacja Rady Regencyjnej nie może być uważana jako przedstawicielstwo niepodległego państwa, do czego też wcale nie rościła sobie praw. W rzeczywistości Rada Regencyjna była tylko organem administracyjnym okupacji niemieckiej. Komitet uchodźców polskich, z własnej inicjatywy, uważając, że delegacja Rady Regencyjnej nie broni spraw, zażądała jej rozwiązania. Prawdopodobnie Komitet uchodźców uczynił ten krok pod wpływem wiadomości, że rząd lubelski z posłem Daszyńskim na czele grozi, że ogłosi Radę Regencyjną za wyjętą z pod prawa. Wobec tego, że wiadomości z Warszawy nadechodzą b, skapo, masy uchodźców polskich były przekonane o wybuchu rewolucji socjalistycznej w Polsce i o tem, że u władzy stoi rząd socjalistyczny. Stąd Komitet uchodźców uważał, że ma prawo zlikwidować

przedstawicielstwo instytucji, stworzonej przy pomocy niemieckich bagnetów. Rząd Sowiecki i jego organ - Komisarjat Polski - nie brały udziału w tej akcji. Ale Rząd Sowiecki nie uważał za swe zadanie narzucać gwałtem robotnikom i włościanom polskim, jako polskie przedstawicielstwo, delegację Rady Regencyjnej. O zagarnięciu archiwów tej delegacji przez jakikolwiek organ sowiecki nie wiemy, wiemy tylko, że uchodźcy polscy opieczętownali dla bezpieczeństwa dokumenty delegacji, z wyjątkiem towarów, jedwabiu, mydła i t.p., które nie mogą być zaliczone do archiwum dyplomatycznego. Komisarjat Ludowy Spraw Zagranicznych uważał jednocześnie za swój obowiązek zapewnić bezpieczeństwo wszystkim członkom przedstawicielstwa Rady Regencyjnej, którym aż do wyjazdu pozostawił te same prawa, z jakich do tego czasu korzystali. Wyjazd tych przedstawicieli nastąpił wtedy, kiedy niemieckie władze okupacyjne na Litwie udzielały im na to pozwolenia. Niestety, Komisarjat Ludowy Spraw Zagranicznych nie otrzymał dotąd odpowiedzi na swoje zawiadomienie, że Rząd Sowiecki mianował przedstawicielem swoim w Polsce d-ra Juliana Marchlewskiego. Prosiłiśmy Ministerstwo Spraw Zagranicznych o odpowiedź, czy zgadza się przyjąć ob. Marchlewskiego jako przedstawiciela Republiki Sowieckiej. My, ze swej strony, będziemy radzi powitać w Moskwie przedstawiciela Rzeczypospolitej Polskiej. Będziemy także b.wdzięczni, jeśli Rząd Polski nawiąże z nami stałą komunikację iskrową i wymianę wiadomości o stanie spraw, co będzie sprzyjać wyjaśnieniu i pokojowemu załatwieniu wszelkich konfliktów, mogących powstać między obydwojma państwami.

Komisarz Ludowy Spraw Zagranicznych **Caiczerin.**

Nr. 28
Pan Paderewski, Minister Spraw Zagranicznych Rzeczypospolitej
Polskiej.

Moskwa, 10/II 1919 r.

Tłumaczenie.

Otrzymałszy radio od pana Ministra Spraw Zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 7 lutego, Nr. 414, Komisarz Ludowy Spraw Zagranicznych musi oświadczyć, że niestety, nie otrzymał wspomnianej przez pana Ministra depeszy z dnia 29 stycznia, i będzie wdzięczny, jeżeli Pan Minister zechce wspomnianą depeszę wysłać powtórnie.

Rosyjska Republika Sowiecka, dążąc do życia w niezmienniej przyjaźni ze wszystkimi ludami, życzyła sobie zawsze i gorąco pragnie zachować pokojowe i sąsiedzkie stosunki z narodem polskim. Rosyjski Rząd Sowiecki okazał wyraźnie swą chęć oddania przysięgi i przyniesienia pożytku polskim masom ludowym, strzegąc troskliwie znajdujące się w jego rękach polskie skarby narodowe, polskie zabytki, nieocenione dzieła sztuki, obrazy znakomitych artystów, rękopisy kompozytorów polskich wogóle wszystkie odziedziczone skarby historycznej Polski, z których same tylko dzwony przedstawiające znaczną wartość historyczną, wynoszą kilka tysięcy. Rosyjski Rząd Sowiecki z niezmienną troskliwością przechowuje te kosztowności w celu zwrócenia ich bratnim masom ludowym Polaki, gdy nadejdzie chwila.

Pragnąc również gorąco usunąć i teraz wszelką przyczynę konfliktów z Rządem Rzeczypospolitej Polskiej i nawiązać z nim normalne stosunki, Rosyjski Rząd Sowiecki przyjmie kierując się tym dążeniem, delegata Rządu Rzeczypospolitej Polskiej. Nawiązał on stosunki z bratnimi Róbczo-^{tni}Włościańskimi Rządami Sowieckimi Litwy i Białorusi, ażeby zagwarantować delegatowi Rządu Rzeczypospolitej Polskiej podróż bez przeszkód do Moskwy i ustalić najodpowiedniejszą dla niego marszrutę, przy czym ta ostatnia sprawa może być rozwiązana tylko na miejscu ze względu na zniszczenie mostów i kolei przez cofające^{się} wojska niemieckie i z powodu prowadzonej przez rozmaite oddziały walki z republikanami Litwy i Białorusi w pasie pogranicznym między tymi republikami a ich sąsiadami zachodnimi. Natychmiast po otrzymaniu odpowiedzi w sprawie

tej, zakomunikujemy ją panu Ministrowi Spraw Zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej.

I my, na równi z Rządem Rzeczypospolitej Polskiej uważamy za bardzo ważne te sprawy, które mają być rozważane przez oba rządy, przy czym niektóre z tych kwestii, szczególnie te, które się dotyczą spraw terytorialnych, trzeba będzie rozstrzygnąć drogą układów z rządami Republik Sowieckich Litwy i Białorusi, których bezpośrednio się dotyczą i do których mamy zamiar zwrócić się z zaproponowaniem naszych usług, aby im pomóc rozwiązać dotyczące się ich kwestie.

Wstrzymując się ze swej strony od mieszania się do spraw wewnętrznych Rzeczypospolitej Polskiej, Rosyjski Rząd Sowiecki zmuszony jest zwrócić uwagę Rządu Rzeczypospolitej na to, że oddziały legionistów polskich nie przestają brać udziału w akcji wojennej, prowadzonej przez bandy kontrrewolucyjne przeciwko Rosyjskiej Republice Sowieckiej na Murmanie, na Syberii i w innych miejscach i zażądać od Rządu Polskiego aby położył kres temu niedopuszczalnemu stanowi rzeczy.

Nawiązanie normalnych stosunków pomiędzy obu republikami jest tym pilniej potrzebne w interesie samych polskich mas, ludowych, że kilkasettysięcy uchodźców polskich oczekuje jeszcze na terytorium Rosji Sowieckiej upragnionej chwili, kiedy otworzy im się droga powrotu do kraju. Te masy uchodźców, znajdujących się w ciężkiej sytuacji z powodu zwłoki ich powrotu do kraju, błagają Rząd Polski, aby zbliżył chwilę, w której powrót ich będzie umożliwiony i pomógł im odzyskać normalne warunki bytu. W samym tylko Orenburskim kraju, który dopiero co wrócił pod władzę Rosyjskiej Republiki Sowieckiej, stwierdzone obecność wielu tysięcy uchodźców polskich, pozbawionych wszelkich środków egzystencji.

Wszystkie sprawy wymienione, jak również inne sprawy interesujące oba państwa, Rosyjski Rząd Sowiecki rozpatrzy w bezwzględnie pokojowym duchu, pragnąc usunąć wszelką przyczynę konfliktu z Rządem Rzeczypospolitej Polskiej.

Komisarz Ludowy Spraw Zagranicznych C z i c z e r i n .

Nr. 28.
Pan Paderewski, Minister Spraw Zagranicznych Rzeczypospolitej
Polskiej.

Moskwa, 10/II 1919 r.

Tłumaczenie.

Otrzymałszy radio od pana Ministra Spraw Zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 7 lutego, Nr. 414, Komisarz Ludowy Spraw Zagranicznych musi oświadczyć, że niestety, nie otrzymał wspomnianej przez pana Ministra depechy z dnia 29 stycznia, i będzie wdzięczny, jeżeli Pan Minister zechce wspomnianą depechę wysłać powtórnie.

Rosyjska Republika Sowiecka, dążąc do życia w niezmiennym przyjaźni ze wszystkimi ludami, życzyła sobie zawsze i gorąco pragnie zachować pokojowe i sąsiedzkie stosunki z narodem polskim. Rosyjski Rząd Sowiecki okazał wyraźnie swą chęć oddania przysługi i przyniesienia pożytku polskiemu narodowi, strzegąc troskliwie znajdujące się w jego rękach polskie skarby narodowe, polskie zabytki, nieocenione dzieła sztuki, obrazy znakomitych artystów, rękopisy kompozytorów polskich wogóle wszystkie odziedziczone skarby historycznej Polski, z których same tylko dzwony przedstawiające znaczną wartość historyczną, wynoszą kilka tysięcy. Rosyjski Rząd Sowiecki z niezmienną troskliwością przechowuje te kosztowności w celu zwrócenia ich bratniemu narodowi polskiemu, gdy nadejdzie chwila.

Pragnąc również gorąco usunąć i teraz wszelką przychylną konfliktów z Rządem Rzeczypospolitej Polskiej i nawiązać z nim normalne stosunki, Rosyjski Rząd Sowiecki przyjaźnie kierując się tym dążeniem, delegata Rządu Rzeczypospolitej Polskiej. Nawiązał on stosunki z bratnimi ^{tu}Robotniczo-Właścicielskimi Rządami Sowieckimi Litwy i Białorusi, ażeby zagwarantować delegatowi Rządu Rzeczypospolitej Polskiej podróż bez przeszkód do Moskwy i ustalić najodpowiedniejszą dla niego marszrutę, przy czym ta ostatnia sprawa może być rozwiązana tylko na miejscu ze względu na zniszczenie mostów i kolei przez cofające^{sie} wojska niemieckie i z powodu prowadzonej przez rozmaite oddziały walki z republikanami Litwy i Białorusi w pasie pogranicznym między tymi republikami a ich sąsiadami zachodnimi. Natychmiast po otrzymaniu odpowiedzi w sprawie

tej, zakomunikujemy ją panu Ministrowi Spraw Zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej.

I my, na równi z Rządem Rzeczypospolitej Polskiej uważamy za bardzo ważne te sprawy, które mają być rozważane przez oba rządy, przy czym niektóre z tych kwestii, szczególnie te, które się dotyczą spraw terytorialnych, trzeba będzie rozstrzygnąć drogą układów z rządami Republik Sowieckich Litwy i Białorusi, których bezpośrednio się dotyczą i do których mamy zamiar zwrócić się z zaproponowaniem naszych usług, aby im pomóc rozwiązać dotyczące się ich kwestie.

Wstrzymując się ze swej strony od mieszania się do spraw wewnętrznych Rzeczypospolitej Polskiej, Rosyjski Rząd Sowiecki zmuszony jest zwrócić uwagę Rządu Rzeczypospolitej na to, że oddziały legionistów polskich nie przestają brać udziału w akcji wojennej, prowadzonej przez bandy kontrrewolucyjne przeciwko Rosyjskiej Republice Sowieckiej na Kaukazie, na Syberii i w innych miejscach i zażądać od Rządu Polskiego aby położył kres temu niedopuszczalnemu stanowi rzeczy.

Nawiązanie normalnych stosunków pomiędzy obu republikami jest tym pilniej potrzebne w interesie samych polskich mas ludowych, że kilkaset tysięcy uchodźców polskich oczekuje jeszcze na terytorium Rosji Sowieckiej upragnionej chwili, kiedy otworzy im się droga powrotu do kraju. Te masy uchodźców, znajdujących się w ciężkiej sytuacji z powodu zwłoki ich powrotu do kraju, błagają Rząd Polski, aby zbliżył chwilę, w której powrót ich będzie umożliwiony i pomógł im odzyskać normalne warunki bytu. W samym tylko Orenburskim kraju, który dopiero co wrócił pod władzę Rosyjskiej Republiki Sowieckiej, stwierdzone obecność wielu tysięcy uchodźców polskich, pozbawionych wszelkich środków egzystencji.

Wszystkie sprawy wymienione, jak również inne sprawy interesujące oba państwa, Rosyjski Rząd Sowiecki rozpatrzy w bezwzględnie pokojowym duchu, pragnąc usunąć wszelką przyczynę konfliktu z Rządem Rzeczypospolitej Polskiej.

Komisarz Ludowy Spraw Zagranicznych C i c z e r i n .

Komisariat Ludowy Spraw
Zagranicznych
str. 44-46.

Do

Rządu Polskiego

Moskwa, 16. II. 1919r.

Tymczasowy Rząd Rewolucyjny Robotniczo-Włościański
Republiki Sowieckiej Litwy i Centralny Komitet Wykonawczy Rad
Delegatów Robotniczych, Żołnierskich i Włościańskich, Socjalistycz-
nej Sowieckiej Republiki Białorusi za wspólnym porozumieniem
zwracają się do Rządu Rzeczypospolitej Polskiej z poniższym
oświadczeniem :

" Klasy pracujące, robotnicy i włościanie Litwy
i Białorusi, wszedłszy na drogę samodzielnego istnienia państwa,
wyrzuciły swą wolę zjednoczenia Republiki Litewskiej i Białorus-
kiej w jeden organizm państwowy, utworzenia jednej Litewsko Bie-
łoruskiej Socjalistycznej Republiki Sowieckiej .

Klasom pracującym, zamieszkującym terytoria
tych republik, odczuwającym głęboko nierozzerwalną łączność z
klasami pracującymi całego świata, obce są zupełnie wszelkie
dążenia agresywne.

Robotnicy i najubożsi chłopci, złożeni wielkimi
ideami międzynarodowej solidarności proletarjackiej, nie chcą
rozwiązywać kwestii spornych orężem.

Robotnicy i najubożsi chłopci Litwy i Białorusi
rozwiązują dziś sporne między nimi kwestie terytorialne przez
zjednoczenie, przez utworzenie Socjalistycznej Sowieckiej Litwy
i Białorusi. Jednocześnie dążą do jaknajbliższej nierozzerwalnej
łączności z innymi swoimi sąsiadami, ze wszystkimi istniejącymi
już na terytorium byłego Cesarstwa Rosyjskiego Socjalistycznymi

Republikami Sowieckimi: z Rosją, Ukrainą, Łotwą, Estonią i do utworzenia z tych wszystkich republik jednej Federacyjnej Socjalistycznej Republiki Sowieckiej.

Jeżeli takie zbliżenie państwowe, takie połączenie federacyjne jest niemożliwe w stosunku do narodów, u których pełnia władzy nie spoczywa jeszcze w rękach robotników i najuboższych chłopów, to jednak robotnicy i chłopci Litwy i Białorusi, wyzwalający się z obcego jarzma i z pęt wyzysku kapitalistycznego i rozporządzający teraz swobodnie swoim losem, nie chcą uwierzyć, ażeby sąbiadujące z nimi ludy, w stosunku do których nie odczuwają innych uczuć oprócz najgłębszej przyjaźni, mogły odrywać przemocą terytoria wchodzące w skład wymienionych republik.

Ludom zawsze są obce cele imperialistyczne i dążenia zaboborne, i dlatego ze szczególnym smutkiem Rząd Robotniczo-Włościański Litwy i Centralny Komitet Wykonawczy Białorusi muszą stwierdzić zbrojne wtargnięcie do gubernii Grodzieńskiej szczególnie do powiatu Białostockiego, sił wojennych Polski.

Nie robiąc bynajmniej zamachu na granice Polski, robotnicy i chłopci Litwy i Białorusi muszą zaprotestować przeciwko takim zamachom ze strony Polski. Masy pracujące powiatu Białostockiego posuwają się do nierozrwalnej łączności z republikami Sowieckimi Litwy i Białorusi, gdyż, pomimo wszelkich trudności, istniejących dla nich pod niemiecką i polską okupacją wojskową, przedstawiciele robotników i chłopów z tego powiatu brali udział we wszystkich zjazdach, które się odbyły w ostatnich czasach na Litwie i Białorusi. Łączność tę z wymienionymi republikami potwierdza również etnograficzny skład ludności powiatu, w których żywiec polski stanowi mniejszość.

./.

Protestując przeciwko próbom Rzeczypospolitej Polskiej rozwiązania sporów terytorialnych za pomocą siły, Tymczasowy Rząd Robotniczo-Włóściński Litwy i Centralny Komitet Wykonawczy Białorusi podkreślają raz jeszcze, że z ich strony istnieje zupełna gotowość, polubownego i pokojowego rozwiązania wszystkich spornych spraw terytorialnych, i dlatego proponują Rządowi Rzeczypospolitej Polskiej wydelegowanie swoich przedstawicieli do komisji mieszanej, której powinnością będzie wyznaczyć granicę państwową pomiędzy powstającą socjalistyczną Republiką Sowiecką Litwy i Białorusi - z jednej strony, a Rzeczypospolitą Polską - z drugiej.

W razie zgody, uprasza się Rząd Rzeczypospolitej Polskiej o wskazanie, kogo uprawnia on ze swej strony do prowadzenia tych rokowań, gdzie i kiedy, zdaniem jego powinna się zebrać omawiana komisja mieszana.

Przewodniczący Tymczasowego Rewolucyjnego Rządu Robotniczo-Włóścińskiego Litwy.

W. Mickiewicz-Kapsukas

Przewodniczący Centralnego Komitetu Wykonawczego Rad Delegatów Robotniczych, Włóścińskich i Żołnierskich Białorusi.

A. Miasnikow ".

CZERWONA KSIĘGA

Komisariat Ludowy Spraw
Zagranicznych
str.44-46.

Do

Rządu Polskiego

Moskwa, 16. II. 1919r.

Tymczasowy Rząd Rewolucyjny Robotniczo-Włościański
Republiki Sowieckiej Litwy i Centralny Komitet Wykonawczy Rad
Delegatów Robotniczych, Żołnierskich i Włościańskich, Socjalistycz-
nej Sowieckiej Republiki Białorusi za wspólnym porozumieniem
zwracają się do Rządu Rzeczypospolitej Polskiej z poniższym
oświadczeniem :

" Klasy pracujące, robotnicy i włościanie Litwy
i Białorusi, wszedłszy na drogę samodzielnego istnienia państwa,
wyrzuciły swą wolę zjednoczenia Republiki Litewskiej i Białorus-
kiej w jeden organizm państwowy, utworzenia jednej Litewsko Biał-
oruskiej Socjalistycznej Republiki Sowieckiej .

Klasom pracującym, zamieszkującym terytoria
tych republik, odczuwającym głęboko nierozzerwalną łączność z
klasami pracującymi całego świata, obce są zupełnie wszelkie
dążenia agresywne.

Robotnicy i najubożsi chłopci, złączeni wielkimi
ideami międzynarodowej solidarności proletariackiej, nie chcą
rozwiązywać kwestii spornych orężem.

Robotnicy i najubożsi chłopci Litwy i Białorusi
rozwiązują dziś sporne między nimi kwestie terytorialne przez
zjednoczenie, przez utworzenie Socjalistycznej Sowieckiej Litwy
i Białorusi. Jednocześnie dążą do jaknajbliższej nierozzerwalnej
łączności z innymi swoimi sąsiadami, ze wszystkimi istniejącymi
już na terytorium byłego Cesarstwa Rosyjskiego Socjalistycznymi

Republikami Sowieckimi: z Rosją, Ukrainą, Łotwą, Estlandią i do utworzenia z tych wszystkich republik jednej Federacyjnej Socjalistycznej Republiki Sowieckiej.

Jeżeli takie zbliżenie państwowe, takie połączenie federacyjne jest niemożliwe w stosunku do narodów, u których pełnia władzy nie spoczywa jeszcze w rękach robotników i najuboższych chłopów, to jednak robotnicy i chłopci Litwy i Białorusi, wyzwalający się z obcego jarzma i z pęt wyzysku kapitalistycznego i rozporządzający teraz swobodnie swoim losem, nie chcą uwierzyć, ażeby sąsiadujące z nimi ludy, w stosunku do których nie odczuwają innych uczuć oprócz najbliższej przyjaźni, mogły odrywać przemocą terytoria wchodzące w skład wymienionych republik.

Łudom zawsze są obce cele imperialistyczne i dążenia zabiorcze, i dlatego ze szczególnym smutkiem Rząd Robotniczo-Chłopski Litwy i Centralny Komitet Wykonawczy Białorusi muszą stwierdzić zbrojne wtargnięcie do gubernii Grodzieńskiej szczególnie do powiatu Białostockiego, sił wojennych Polski.

Nie robiąc bynajmniej zamachu na granice Polski, robotnicy i chłopci Litwy i Białorusi muszą zaprotestować przeciwko takim zamachom ze strony Polski. Masy pracujące powiatu Białostockiego poczuwają się do nierozrwalnej łączności z republikami Sowieckimi Litwy i Białorusi, gdyż, pomimo wszelkich trudności, istniejących dla nich pod niemiecką i polską okupacją wojskową, przedstawiciele robotników i chłopów z tego powiatu brali udział we wszystkich zjazdach, które się odbyły w ostatnich czasach na Litwie i Białorusi. Łączność tę z wymienionymi republikami potwierdza również etnograficzny skład ludności powiatu, w których żywioł polski stanowi mniejszość.

Protestując przeciwko próbom Rzeczypospolitej Polskiej rozwiązania sporów terytorialnych za pomocą siły, Tymczasowy Rząd Robotniczo-Włóściański Litwy i Centralny Komitet Wykonawczy Białorusi podkreślają raz jeszcze, że z ich strony istnieje zupełna gotowość, polubownego i pokojowego rozwiązania wszystkich spornych spraw terytorialnych, i dlatego proponują Rządowi Rzeczypospolitej Polskiej wydelegowanie swoich przedstawicieli do komisji mieszanej, której powinnością będzie wyznaczyć granicę państwową pomiędzy powstającą socjalistyczną Republiką Sowiecką Litwy i Białorusi - z jednej strony, a Rzeczypospolitą Polską - z drugiej.

W razie zgody, uprasza się Rząd Rzeczypospolitej Polskiej o wskazanie, kogo uprawnia on ze swej strony do prowadzenia tych rokowań, gdzie i kiedy, zdaniem jego powinna się zebrać omawiana komisja mieszana.

Przewodniczący Tymczasowego Rewolucyjnego Rządu Robotniczo-Włóściańskiego Litwy.

W. Mickiewicz-Kapsukas

Przewodniczący Centralnego Komitetu Wykonawczego Rad Delegatów Robotniczych, Włóściańskich i Żołnierskich Białorusi.

A. Miasnikow ".

Do Centralnego Komitetu Komunistycznej Partji Robotniczej
Rosji.

Warszawa, 4/III.1919r.

Korzystając ze sposobności, uważamy za swój obowiązek przesłać Centralnemu Komitetowi Komunistycznej Partji Robotniczej Rosji dokładne sformułowanie stanowiska Polskiej Partji Socjalistycznej, które jest wyrazem poglądów i dążeń szerokich mas proletariatu polskiego.

1. Uważamy zupełną suwerenność - niepodległość Rzeczypospolitej Polskiej za konieczny warunek powodzenia naszej walki klasowej o socjalizm, za nieodzowną przesłankę rozwoju kultury polskiej, a więc i kultury polskiego proletariatu. Wszelkie próby wkroczenia wojsk sowieckich na terytorjum polskie będziemy uważali za zamach na niepodległość kraju i odeprzemy je z bezwzględną stanowczością.

2. To samo odnosi się do prób mieszania się Rządu Sowieckiego do spraw wewnętrznych Polski. Taką próbą niezaprzeczenia jest rakt utworzenia w Wilnie Polskiego Rządu Sowieckiego, jak również poparcie udzielone przez Rosyjski Rząd Sowiecki Komunistycznej Partji Robotniczej Polski. Kategorycznie żądamy zlikwidowania istniejącego w Wilnie, rzekomego Rządu Polskiego, o którym polska klasa robotnicza nic nie wie i którego wcale do życia nie powoływała.

3. Sprawę granic Rzeczypospolitej Polskiej chcemy rozwiązać drogą samookreślenia ludności, zamieszkującej tery-

torja sporne, a przede wszystkim Litwę i Białoruś. Żądamy wycofania z tych miejsc wszelkich wojsk obcych i przeprowadzenia plebiscytu w warunkach zupełnej wolności politycznej. Rzekomo wyrażoną wolę klasy robotniczej ku połączeniu Litwy z Rosją na zasadach federacji uważamy za fikcję, że względu na to, że żadnego plebiscytu na Litwie i Białorusi nie było.

W przekonaniu, że zdanie proletariatu polskiego nie będzie obojętnym dla Rosyjskiej Partji Robotniczej, zsyłamy wszystkim robotnikom i wszystkim socjalistom braterskie pozdrowienie.

Centralny Komitet Robotniczy Polskiej Partji Socjalistycznej.

M. Niedziałkowski

Komisariat Ludowy Spraw
Zagranicznych

Nr.31

Do Centralnego Komitetu Komunistycznej Partji Robotniczej
Rosji.

Warszawa, 4/III.1919r.

Korzystając ze sposobności, uważamy za swój obowiązek przesłać Centralnemu Komitetowi Komunistycznej Partji Robotniczej Rosji dokładne sformułowanie stanowiska Polskiej Partji Socjalistycznej, które jest wyrazem poglądów i dążeń szerokich mas proletariatu polskiego.

1. Uważamy zupełną suwerenność - niepodległość Rzeczypospolitej Polskiej za konieczny warunek powodzenia naszej walki klasowej o socjalizm, za nieodzowną przesłankę rozwoju kultury polskiej, a więc i kultury polskiego proletariatu. Wszelkie próby wkroczenia wojsk sowieckich na terytorjum polskie będziemy uważali za zamach na niepodległość kraju i odeprzemy je z bezwzględną stanowczością.

2. To samo odnosi się do prób mieszania się Rządu Sowieckiego do spraw wewnętrznych Polski. Taką próbą niezaprzeczeniem jest fakt utworzenia w Wilnie Polskiego Rządu Sowieckiego, jak również poparcie udzielone przez Rosyjski Rząd Sowiecki Komunistycznej Partji Robotniczej Polski. Kategorycznie żądamy zlikwidowania istniejącego w Wilnie, rzekomego Rządu Polskiego, o którym polska klasa robotnicza nie wie i którego wcale do życia nie powoływała.

3. Sprawę granic Rzeczypospolitej Polskiej chcemy rozwiązać drogą samookreślenia ludności, zamieszkującej tery-

torja sporne, a przedewszystkiem Litwę i Białoruś. Żądamy wycofania z tych miejsc wszelkich wojsk obcych i przeprowadzenia plebiscytu w warunkach zupełnej wolności politycznej. Rzekomo wyrażoną wolę klasy robotniczej ku połączeniu Litwy z Rosją na zasadach federacji uważamy za fikcję, że względu na to, że żadnego plebiscytu na Litwie i Białorusi nie było.

W przekonaniu, że zdanie proletariatu polskiego nie będzie obojętnym dla Rosyjskiej Partji Robotniczej, zasyłamy wszystkim robotnikom i wszystkim socjalistom braterskie pozdrowienie.

Centralny Komitet Robotniczy Polskiej Partji Socjalistycznej.

M. Niedziałkowski

Obywatel Delegat Nadzwyczajny Rządu Rzeczypospolitej Polskiej

24/III.1919r.

Tłómaczenie.

Szanowny Panie, Aleksandrze Janowiczu :

W oddanym mi przez Pana liście od Centralnego Komitetu Robotniczego Polskiej Partji Socjalistycznej do Centralnego Komitetu Komunistycznej Robotniczej Partji Rosji, z treścią którego ten ostatni mnie zaznajomił, są poruszone niektóre kwestje, co do których uważam za konieczne wypowiedzieć się w imieniu Rządu Republiki Rosyjskiej. Zwracam się do pana z prośbą o podanie treści moich oświadczeń do wiadomości Rządu Rzeczypospolitej i narodu polskiego.

Co do punktu pierwszego listu Centralnego Komitetu Robotniczego, muszę oświadczyć, że żadne próby wtargnięcia Sowieckich wojsk na terytorjum polskie nie były i nie są planowane i protest Centralnego Komitetu Robotniczego jest rezultatem bezwarunkowo fałszywych informacji.

Co do punktu drugiego tegoż listu oświadczam, że żaden Rząd Polski, o ile mi wiadomo, w Wilnie nie istnieje i że w danym wypadku Centralny Komitet Robotniczy został również niewątpliwie wprowadzony w błąd.

Co do punktu trzeciego o wschodnich granicach Polski, uważamy za najwłaściwsze, aby ta kwestja została w odpowiednich miejscowościach rozstrzygnięta przez głosowanie ludu pracującego, pod warunkiem wycofania obcych wojsk i tego punktu widzenia gotowi jesteśmy bronić przed Rządem Repu-

bliki Litewsko-Białoruskiej; szczegóły tego planu mogą być opracowane w dalszym ciągu układów stron zainteresowanych przy naszym współudziale i przypuszczam, że ze strony Rządu Republiki Litewsko-Białoruskiej nie napotkamy przeszkód.

Przyjm Pan wyrazy najgłębszego mego poważania.

Komisarz Ludowy Spraw Zagranicznych Cziczewin.

Obywatel Delegat Nadzwyczajny Rządu Rzeczypospolitej Polskiej

24/III.1919r.

Tłómaczenie.

Szanowny Panie, Aleksandrze Janowiczu !

W oddanym mi przez Pana liście od Centralnego Komitetu Robotniczego Polskiej Partji Socjalistycznej do Centralnego Komitetu Komunistycznej Robotniczej Partji Rosji, z treścią którego ten ostatni mnie zaznajomił, są poruszone niektóre kwestje, co do których uważam za konieczne wypowiedzieć się w imieniu Rządu Republiki Rosyjskiej. Zwracam się do pana z prośbą o podanie treści moich oświadczeń do wiadomości Rządu Rzeczypospolitej i narodu polskiego.

Co do punktu pierwszego listu Centralnego Komitetu Robotniczego, muszę oświadczyć, że żadne próby wtargnięcia Sowieckich wojsk na terytorjum polskie nie były i nie są planowane i protest Centralnego Komitetu Robotniczego jest rezultatem bezwarunkowo fałszywych informacji.

Co do punktu drugiego tegoż listu oświadczam, że żaden Rząd Polski, o ile mi wiadomo, w Wilnie nie istnieje i że w danym wypadku Centralny Komitet Robotniczy został również niewątpliwie wprowadzony w błąd.

Co do punktu trzeciego o wschodnich granicach Polski, uważamy za najwłaściwsze, aby ta kwestja została w odnośnych miejscowościach rozstrzygniętą przez głosowanie ludu pracującego, pod warunkiem wycofania obcych wojsk i tego punktu widzenia gotowi jesteśmy bronić przed Rządem Repu-

bliki Litewsko-Białoruskiej; szczegóły tego planu mogą być opracowane w dalszym ciągu układów stron zainteresowanych przy naszym współudziale i przypuszczam, że ze strony Rządu Republiki Litewsko-Białoruskiej nie napotkamy przeszkód.

Przyjm Pan wyrazy najgłębszego mego poważania.

Komisarz Ludowy Spraw Zagranicznych Cziczewin.

Umowa w sprawie ostatecznego rozstrzygnięcia kwestii zakładników polskich w Rosyjskiej Socjalistycznej Federacyjnej Republice Sowieckiej, podpisana na stacji Mikaszewicze 2-go listopada 1919 roku.

Polskie Towarzystwo Czerwonego Krzyża w Rzeczypospolitej Polskiej i Rosyjskie Towarzystwo Czerwonego Krzyża w Rosyjskiej Socjalistycznej Federacyjnej Republice Sowieckiej, przepełnione uczuciami humanitarności, których są wyrazicielami, wyjednaly sobie u swych rządów pełnomocnictwa do ostatecznego załatwienia kwestii zakładników polskich w R.S.F.S.R., a również do uroczystego oświadczenia o niestowianiu w przyszłości na zasadzie ^(wzajemności) systemu zakładnictwa. Odpowiednie pełnomocnictwa obojga rządów udzielone zostały: a/Polskiemu Towarzystwu Czerwonego Krzyża przez Ministerstwa Spraw Wojskowych i Wewnętrznych Rzeczypospolitej Polskiej 3-go Września 1919 roku i b/Rosyjskiemu Towarzystwu Czerwonego Krzyża przez Komisariat Ludowy Spraw Zagranicznych Ros. Socjal. Feder. Republiki Sowieckiej 7-go października 1919r. Nr. 11856 i przez Radę Komisarzy Ludowych tejże Republiki 22-go października 1919r. pod Nr. a/11704. Otrzymane od swych rządów wymienione mandaty zostały w pełni przekazane: a/przez Polskie Towarzystwo Czerwonego Krzyża, na podstawie pełnomocnictwa z 6-go października 1919r. pod Nr. 4752, delegacji tegoż Towarzystwa Czerwonego Krzyża w składzie: Michała Stanisława Kossakowskiego, jako prezesa delegacji, Edwarda Zaleskiego, jako zastępcy jego i członków delegacji: Heleny Bisping, doktora Wacława Gawłowskiego, i Mariusza Strumiłły, Leona Trzeciaka i Ludwika Uniechowskiego i b/przez Towarzystwo Rosyjskie Czerwonego Krzyża na zasadzie pełnomocnictwa z 7-go października 1919 r. pod Nr. 1616, pełnomocnemu przedstawicielowi tegoż Towarzystwa Czerwonego Krzyża Julianowi Marchlewskiemu, przy czym ten ostatni otrzymał jednocześnie pełnomocnictwo od Rady Komisarzy Ludowych Rosyjskiej Socjalistycznej Federacyjnej Republiki Sowieckiej 22-go października 1919 roku

pod Nr. a/11704 do ostatecznego, nie wymagającego ratyfikacji załatwienia wymienionych spraw.

Wspomniani przedstawiciele Towarzystwa Czerwonego Krzyża, po wymianie wspomnianych pełnomocnictw, które przez obie strony uznane zostały za właściwe i dostateczne, zgodzili się na następujące postanowienia ostateczne, nie wymagające ratyfikacji:

§ 1. Rząd Rosyjskiej Socjalistycznej Federacyjnej Republiki Sowieckiej uwalnia niezwłocznie wszystkich obywateli Rzeczypospolitej Polskiej i obszarów okupowanych przez wojska polskie i wogóle wszystkich Polaków, zarejestrowanych lub wywiezionych w charakterze zakładników i znajdujących się w granicach Rosyjskiej Socjalistycznej Federacyjnej Republiki Sowieckiej, czy to w więzieniach, aresztach przewoźnych, twierdzach, lub obozach koncentracyjnych, czy to pozostawionych na wolności.

§ 2. Od chwili wejścia w moc umowy niniejszej Rząd Rosyjskiej Federacyjnej Socjalistycznej Republiki Sowieckiej natychmiast wstrzymuje wykonanie kar dyscyplinarnych, nałożonych na osoby, które według statutu 1. umowy niniejszej zyskują wolność.

§ 3. Rząd Rosyjskiej Socjalistycznej Federacyjnej Republiki Sowieckiej obowiązkuje się zorganizować natychmiast dostawę i wywóz wszystkich wyżej wspomnianych zakładników z ich rodzinami i rzeczywiście służbą domową na linię demarkacyjną, przyczem za miejsce przejścia linii demarkacyjnej obiera się tymczasowo ~~przebiegiem~~ ^{ułożenie} linii demarkacyjnej linią kolei Łuniniec-Kalinkowice, o ile odnośne władze wojenne nie wyznaczyły innego miejsca przejścia linii demarkacyjnej przez osoby, powracające do ojczyzny zgodnie z umową niniejszą. Służba domowa korzysta z prawa wyjazdu w razie polskiego pochodzenia, lub posiadania polskiego obywatelstwa obszarów okupowanych przez wojska polskie.

§ 4. Spisy wszystkich zakładników przedstawione zostają przez delegację Polskiego i Rosyjskiego Towarzystwa Czerwonego Krzyża, po czym następuje wspólne ^{ułożenie} ogólnej listy zakładników. Umowa niniejsza rozciąga się na tych zakładników, którzy by ewentualnie nie zostali umieszczeni

na powyższej liście.

§ 5. Przewóz powinien odbywać się według możliwości w pociągach sanitarnych i w każdym razie w wagonach opalanych. Transport jednolity nie powinien przewyższać liczby 500 osób. Transporty powinny być wysłane po uprzednim zbadaniu stanu zdrowia wyjeżdżających, a osoby, które by okazały się zakaźnie chore, powinny być odłączone i wysłane dopiero po zupełnym wyzdrowieniu.

§ 6. Po obu stronach linii demarkacyjnej we wspomnianym miejscu, gdzie się odbywać będzie przechodzenie osób wyliczonych w paragrafie pierwszym i drugim, przez linię demarkacyjną, powinny być urządzone na rachunek odpowiedniego rządu baraki i punkty sanitarno-odżywcze.

§ 7. Organizacja przejścia osób wyżej wspomnianych w granicach Rosyjskiej Socjalistycznej Federacyjnej Republiki Sowieckiej będzie przeprowadzoną przez Rosyjskie Towarzystwo Czerwonego Krzyża, przy czym Rząd Rosyjskiej Socjalistycznej Federacyjnej Republiki Sowieckiej daje osobom wyżej wspomnianym bezpłatny przejazd, bezpłatny przewóz bagażu, bezpłatny wikt w drodze i należną bezpłatną pomoc lekarsko-sanitarną. W miejscu wyżej wspomnianym linii demarkacyjnej osoby oddawane są przez przedstawiciela Rosyjskiego Towarzystwa Czerwonego Krzyża, zgodnie z listą, przedstawicielowi Polskiego Towarzystwa Czerwonego Krzyża.

§ 8. Wszystkim osobom wyżej wspomnianym wolno będzie wywozić na posiadany majątek, w rozmiarze nie większym ponad 15 pudów na jedną osobę, o ile w skład majątku nie wchodzi przedmioty, których wywożenie wzbronione jest przez obowiązujące ustawy Rosyjskiej Socjalistycznej Federacyjnej Republiki Sowieckiej. Tak samo dopuszczonym jest wywożenie sum pieniężnych w kwocie nie przewyższającej dziesięcia tysięcy rubli na jedną osobę.

§ 9. Delegacja Rosyjskiego Towarzystwa Czerwonego Krzyża natychmiast zawiadamia przez radio i specjalnego kuriera Rząd Rosyjskiej Socjalistycznej Federacyjnej Republiki Sowieckiej o treści niniejszej

ugody i proponuje niezwłocznie zwolnić wszystkich zakładników i przystąpić do urzeczywistnienia umowy.

§ 10. 29-go i 30-go października 1919r. delegacja Polskiego Towarzystwa Czerwonego Krzyża i pełnomocny przedstawiciel Rosyjskiego Towarzystwa Czerwonego Krzyża podpisali uroczyste oświadczenie o niestosowaniu w przyszłości na zasadzie wzajemności systemu zakładnictwa; oświadczenia te obowiązują ^{zgodny} /odnośnie od dnia 30-go października 1919r.

§ 11. Umowa niniejsza jest zredagowana w tekście polskim i rosyjskim, w dwóch egzemplarzach jednakowej treści, a z tych egzemplarzy jeden pozostaje u delegacji Polskiego Towarzystwa Czerwonego Krzyża, a drugi u pełnomocnego przedstawiciela Rosyjskiego Towarzystwa Czerwonego Krzyża. W razie ewentualnych wątpliwości przy komentowaniu umowy niniejszej, ułożonej w języku polskim i rosyjskim, tekst polski uważany jest za miarodajny, ze względu na to, że przedstawiciele obu delegacji swobodnie władają językiem polskim, i dlatego tekst polski jest najdokładniejszym wyrazem woli obu stron.

§ 12. Umowa niniejsza, jako ostateczna¹ nie wymagająca ratyfikacji, nabiera mocy od chwili podpisania jej przez obie strony.

Na podstawie umowy niniejszej przedstawiciele Polskiego ^{Towarzystwa} Czerwonego Krzyża i Rosyjskiego Towarzystwa Czerwonego Krzyża umowę niniejszą podpisali i opatrzyli swymi pieczęciami.

Stacja M i k a s z e w i c z e, 2 listopada 1919r.

Następują podpisy.

Umowa w sprawie ostatecznego rozstrzygnięcia kwestii zakładników polskich w Rosyjskiej Socjalistycznej Federacyjnej Republice Sowieckiej, podpisana na stacji Mikaszewicze 2-go listopada 1919 roku.

Polskie Towarzystwo Czerwonego Krzyża w Rzeczypospolitej Polskiej i Rosyjskie Towarzystwo Czerwonego Krzyża w Rosyjskiej Socjalistycznej Federacyjnej Republice Sowieckiej, przepełnione uczuciami humanitarności, których są wyrazicielami, wyjednaly sobie u swych rządów pełnomocnictwa do ostatecznego załatwienia kwestii zakładników polskich w R.S.F.S.R., a również do uroczystego oświadczenia o niestawianiu w przyszłości na zasadzie ^{względności} (systemu zakładnictwa. Odpowiednie pełnomocnictwa obojga rządów udzielone zostały: a/Polskiemu Towarzystwu Czerwonego Krzyża przez Ministerstwa Spraw Wojskowych i Wewnętrznych Rzeczypospolitej Polskiej 3-go Września 1919 roku i b/Rosyjskiemu Towarzystwu Czerwonego Krzyża przez Komisariat Ludowy Spraw Zagranicznych Ros. Socjal. Feder. Republiki Sowieckiej 7-go października 1919r. Nr. 11856 i przez Radę Komisarzy Ludowych tejże Republiki 22-go października 1919r. pod Nr.a/11704. Otrzymane od swych rządów wymienione mandaty zostały w pełni przekazane: a/przez Polskie Towarzystwo Czerwonego Krzyża, na podstawie pełnomocnictwa z 6-go października 1919r. pod Nr. 4752, delegacji tegoż Towarzystwa Czerwonego Krzyża w składzie: Michała Stanisława K o s s a k o w s k i e g o, jako prezesa delegacji, Edwarda Z a l e s k i e g o, jako zastępcy jego i członków delegacji: Heleny B i s p i n g, doktora Wacława G a w ł o w s k i e g o, i Mariusza S t r u m i ł ł y, Leona T r z e c i a k a i Ludwika U n i e c h o w s k i e g o i b/przez Towarzystwo Rosyjskie Czerwonego Krzyża na zasadzie pełnomocnictwa z 7-go października 1919 r. pod Nr. 1616, pełnomocnemu przedstawicielowi tegoż Towarzystwa Czerwonego Krzyża Julianowi M a r c h l e w s k i e m u, przy czym ten ostatni otrzymał jednocześnie pełnomocnictwo od Rady Komisarzy Ludowych Rosyjskiej Socjalistycznej Federacyjnej Republiki Sowieckiej 22-go października 1919 roku

pod Nr. a/11704 do ostatecznego, nie wymagającego ratyfikacji załatwienia wymienionych spraw.

Wspomniani przedstawiciele Towarzystwa Czerwonego Krzyża, po wymanie wspomnianych pełnomocnictw, które przez obie strony uznane zostały za właściwe i dostateczne zgodzili się na następujące postanowienia ostateczne, nie wymagające ratyfikacji:

§ 1. Rząd Rosyjskiej Socjalistycznej Federacyjnej Republiki Sowieckiej uwalnia niezwłocznie wszystkich obywateli Rzeczypospolitej Polskiej i obszarów okupowanych przez wojska polskie i wogóle wszystkich Polaków, zarejestrowanych lub wywiezionych w charakterze zakładników i znajdujących się w granicach Rosyjskiej Socjalistycznej Federacyjnej Republiki Sowieckiej, czy to w więzieniach, aresztach prewencyjnych, twierdzach, lub obozach koncentracyjnych, czy to pozostawionych na wolności.

§ 2. Od chwili wejścia w moc umowy niniejszej Rząd Rosyjskiej Federacyjnej Socjalistycznej Republiki Sowieckiej natychmiast wstrzymuje wykonanie kar dyscyplinarnych, nałożonych na osoby, które według statutu 1. umowy niniejszej zyskują wolność.

§ 3. Rząd Rosyjskiej Socjalistycznej Federacyjnej Republiki Sowieckiej obowiązkuje się zorganizować natychmiast dostawę i wywóz wszystkich wyżej wspomnianych zakładników z ich rodzinami i rzeczywiście służbę domową na linię demarkacyjną, przyczym za miejsce przejścia linii demarkacyjnej obiera się tymczasowo przecięcie linii demarkacyjnej linią kolei Łuniniec-Kalinkowice, o ile odnośne władze wojenne nie wyznaczyły innego miejsca przejścia linii demarkacyjnej przez osoby, powracające do ojczyzny zgodnie z umową niniejszą. Służba domowa korzysta z prawa wyjazdu w razie polskiego pochodzenia, lub posiadania polskiego obywatelstwa obszarów okupowanych przez wojska polskie.

§ 4. Spisy wszystkich zakładników przedstawione zostają przez delegacje Polskiego i Rosyjskiego Towarzystwa Czerwonego Krzyża, po czym następuje ^{ułożenie} wspólne/ogólnej listy zakładników. Umowa niniejsza rozciąga się na tych zakładników, którzy by ewentualnie nie zostali umieszczeni

na powyższej liście.

§ 5. Przewóz powinien odbywać się według możliwości w pociągach sanitarnych i w każdym razie w wagonach opalanych. Transport jednodniowy nie powinien przewyższać liczby 500 osób. Transporty powinny być wysłane po uprzednim zbadaniu stanu zdrowia wyjeżdżających, a osoby, które by okazały się zakaźnie chore, powinny być odłączone i wysłane dopiero po zupełnym wyzdrowieniu.

§ 6. Po obu stronach linii demarkacyjnej we wspomnianym miejscu, gdzie się odbywać będzie przechodzenie osób wyliczonych w paragrafie pierwszym i drugim, przez linię demarkacyjną, powinny być urządzone na rachunek odpowiedniego rządu baraki i punkty sanitarno-odżywcze.

§ 7. Organizacja przejścia osób wyżej wspomnianych w granicach Rosyjskiej Socjalistycznej Federacyjnej Republiki Sowieckiej będzie przeprowadzoną przez Rosyjskie Towarzystwo Czerwonego Krzyża, przy czym Rząd Rosyjskiej Socjalistycznej Federacyjnej Republiki Sowieckiej daje osobom wyżej wspomnianym bezpłatny przejazd, bezpłatny przewóz bagażu, bezpłatny wikt w drodze i należną bezpłatną pomoc lekarsko-sanitarną. W miejscu wyżej wspomnianym linii demarkacyjnej osoby oddawane są przez przedstawiciela Rosyjskiego Towarzystwa Czerwonego Krzyża, zgodnie z listą, przedstawicielowi Polskiego Towarzystwa Czerwonego Krzyża.

§ 8. Wszystkim osobom wyżej wspomnianym wolno będzie wywozić na posiadany majątek, w rozmiarze nie większym ponad 15 pudów na jedną osobę, o ile w skład majątku nie wchodzi przedmioty, których wywożenie wzbronione jest przez obowiązujące ustawy Rosyjskiej Socjalistycznej Federacyjnej Republiki Sowieckiej. Tak samo dopuszczonym jest wywożenie sum pieniężnych w kwocie nie przewyższającej dwadzieścia tysięcy rubli na jedną osobę.

§ 9. Delegacja Rosyjskiego Towarzystwa Czerwonego Krzyża natychmiast zawiadamia przez radio i specjalnego kuriera Rząd Rosyjskiej Socjalistycznej Federacyjnej Republiki Sowieckiej o treści niniejszego

gody i propomuje niezwłocznie zwolnić wszystkich zakładników i przystąpić do urzeczywistnienia umowy.

§ 10. 29-go i 30-go października 1919r. delegacja Polskiego Towarzystwa Czerwonego Krzyża i pełnomocny przedstawiciel Rosyjskiego Towarzystwa Czerwonego Krzyża podpisali uroczyste oświadczenie o nie-stosowanie w przyszłości na zasadzie wzajemności systemu zakładnictwa; oświadczenia te obowiązują^{przady} od dnia 30-go października 1919r.

§ 11. Umowa niniejsza jest zredagowana w tekście polskim i rosyjskim, w dwóch egzemplarzach jednakowej treści, a z tych egzemplarzy^z jeden pozostaje u delegacji Polskiego Towarzystwa Czerwonego Krzyża, a drugiego pełnomocnego przedstawiciela Rosyjskiego Towarzystwa Czerwonego Krzyża. W razie ewentualnych wątpliwości przy komentowaniu umowy niniejszej, ułożonej w języku polskim i rosyjskim, tekst polski uważany jest za miarodajny, ze względu na to, że przedstawiciele obu delegacji swobodnie władają językiem polskim, i dlatego tekst polski jest m. j. dokładniejszą wyrazem woli obu stron.

§ 12. Umowa niniejsza, jako ostatecznaⁱ nie wymagająca ratyfikacji, nabiera mocy od chwili podpisania jej przez obie strony.

Na podstawie umowy niniejszej przedstawiciele Polskiego^{Towarzystwo} Czerwonego Krzyża i Rosyjskiego Towarzystwa Czerwonego Krzyża umowę niniejszą podpisali i opatrzyli swymi pieczęciami.

Stacja M i k a s z e w i c z e, 2 listopada 1919r.

Następują podpisy:

Umowa o wzajemnej wymianie jeńców cywilnych, podpisana
9-go listopada 1919r. na stacji Mikaszewicze.

Delegacja Polskiego Towarzystwa Czerwonego Krzyża w Rzeczypospolitej Polskiej, złożona z przewodniczącego Michała Stanisława Kosakowskiego, jego zastępcy Edwarda Zaleskiego i członków delegacji: Heleny Bisping, dra. Wacława Gawłowskiego, Mariana Strumiłły, Lwa Trzeciaka i Ludwika Uciechowskiego z jednej strony i przedstawiciel pełnomocny Rosyjskiego Towarzystwa Czerwonego Krzyża w Rosyjskiej Socjaldemokratycznej Federacyjnej Republice Sowieckiej Julian Marchlewski - z drugiej strony, - działając na zasadzie odpowiednich pełnomocnictw, uznanych przez obie delegacje za formalnie zadawalające i wyliczone w umowie z 2-go listopada 1919 roku, dotyczącej likwidacji kwestii zakładników polskich w Rosyjskiej Socjalistycznej Federacyjnej Republice Sowieckiej, rozwijając w imię szczytnych haseł Towarzystw Czerwonego Krzyża, dążenie swe ku ulżeniu losu jeńców cywilnych zatrzymanych przez Rząd Rosyjskiej Socjalistycznej Federacyjnej Republiki Sowieckiej z jednej strony, - i przez Rząd Rzeczypospolitej Polskiej, z drugiej - w charakterze osób niebezpiecznych i szkodliwych dla państwa, - zawarli umowę w sprawie nijęj następujących, jedn., ostatecznych i niewymagających ratyfikacji postanowień:

§ 1. Rosyjskie Towarzystwo Czerwonego Krzyża w imieniu Rosyjskiej Socjalistycznej Federacyjnej Republiki Sowieckiej obowiązuje się natychmiast, po dostawieniu na linię demarkacyjną i po zdaniu delegatowi Polskiego Towarzystwa Czerwonego Krzyża zakładników polskich zwolnionych na zasadzie ugody z dnia 2 listopada 1919r., przystąpić do wysłania na skazany w artykule trzecim umowy niniejszej punkt linii demarkacyjnej wszystkich jeńców cywilnych Rzeczypospolitej Polskiej i obszarów, zajętych przez wojska polskie, i w ogóle wszystkich Polaków, zarejestrowanych lub uwięzionych w charakterze wyżej wspomnianych i znajdujących się na terytorium Rosyjskiej Federacyjnej Soc-

jalistycznej Republiki Sowieckiej w więzieniach, w aresztach przewencyjnych, w twierdzach, obozach koncentracyjnych, a również znajdujących się na wolności.

Polskie Towarzystwo Czerwonego Krzyża zobowiązuje się na zasadzie swych pełnomocnictw przystąpić jednocześnie do niezwłocznego przysłania na tenże punkt linii demarkacyjnej wszystkich jeńców cywilnych, obywateli Rosyjskiej Socjalistycznej Federacyjnej Republiki Sowieckiej, uwięzionych lub zatrzymanych przez Rząd Rzeczypospolitej Polskiej, a również znajdujących się na wolności w tych samych warunkach na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub obszarach zajętych przez wojska polskie.

Wyżej wymienieni jeńcy cywilni zdawani są według list przez delegata Towarzystwa Czerwonego Krzyża państwa, zwracającego jeńców cywilnych delegatowi Towarzystwa Czerwonego Krzyża państwa, takowych przyjmującego. Wyjazd na zasadzie umowy niniejszej nie przesądza kwestii przynależności państwowej danej osoby.

§ 2. Z chwilą wejścia w życie niniejszej umowy Rządu Rosyjskiej Socjalistycznej Federacyjnej Republiki Sowieckiej i Rzeczypospolitej Polskiej natychmiast wstrzymują wykonanie kar, nałożonych dyscyplinarnie, administracyjnie, sądownie i t.p. na osoby, które na mocy artykułu pierwszego i dziesiątego ugody niniejszej, powinny być zdane, przy zachowaniu tylko dozoru lub internowania, przyczym pobrane kaucje podlegają niezwłocznemu zwrotowi.

§ 3. Rząd Rosyjskiej Socjalistycznej Federacyjnej Republiki Sowieckiej i Rząd Rzeczypospolitej Polskiej obowiązują się zorganizować dostawę i wywóz wszystkich wyżej wskazanych jeńców wraz z ich rodzinami i rzeczywistą służbą domową na linię demarkacyjną, przy czym miejscem przejścia linii demarkacyjnej, prowizorycznie wybranym jest punkt przecięcia linii demarkacyjnej drogą kolejową Łuniniec-Kalinkowicze, o ile odnośne władze wojskowe nie wyznaczyły innego miejsca przejścia linii demarkacyjnej dla osób, powracających do kraju w myśl umowy niniejszej, Służbie domowej przysługuje prawo powrotu do Polski tylko w tym wypadku jeżeli pochodzi ona z Polski albo posiada obywatelstwo polskie lub obszarów, zajętych przez wojska polskie. Prawo wyjazdu do Rosyjskiej Soc-

jalistycznej Federacyjnej Republiki Sowieckiej przysługuje na zasadzie umowy niniejszej służbie domowej tylko w wypadku, jeżeli pochodzi ona z Rosji lub posiada obywatelstwo rosyjskiej Socjalistycznej Federacyjnej Republiki Sowieckiej.

§ 4. Listy jeńców cywilnych zostały przedstawione przez delegatów Polskiego Towarzystwa Czerwonego Krzyża i przez przedstawiciela pełnomocnego Rosyjskiego Towarzystwa Czerwonego Krzyża.

Na podstawie tego materiału ułożono wspólnie pięć list następujących:

1. Lista więzionych obywateli Rosyjskiej Socjalistycznej Federacyjnej Republiki Sowieckiej, którzy na zasadzie umowy z dnia 9-go listopada 1919 roku o jeńcach cywilnych, podlegają niezwłocznemu wydaniu Rządowi Rosyjskiej Socjal. Federacyjnej Republiki Sowieckiej.

2. Lista jeńców cywilnych, obywateli Rzeczypospolitej Polskiej i obszarów zajętych przez wojska polskie i wogóle Polaków, internowanych na terytorium Rosyjskiej Socjal. Feder. Republiki Sowieckiej, którzy na zasadzie umowy z dnia 9-go listopada 1919r. podlegają niezwłocznemu wydaniu Rządowi Rzeczypospolitej Polskiej.

3. Lista obywateli Rosyjskiej Socjal. Federacyjnej Republiki Sowieckiej pozostających na wolności, którzy na zasadzie umowy z 9-go listopada 1919 r. o jeńcach cywilnych mają być natychmiast oddani Rządowi Rosyjskiej Socjalistycznej Federacyjnej Republiki Sowieckiej.

4. Lista zakładników i jeńców cywilnych, obywateli Rzeczypospolitej Polskiej i obszarów, zajętych przez wojska polskie i wogóle Polaków, którzy nie weszli w skład listy zakładników i listy Nr. 2, i którzy na zasadzie umowy z 2-go listopada 1919 roku o jeńcach cywilnych, mają być natychmiast oddani Rządowi Rzeczypospolitej Polskiej, o ile znajdują się na terytorium Rosyjskiej Socjalistycznej Federacyjnej Republiki Sowieckiej i wchodzą w zakres wyżej wspomnianych dwóch umów.

5. Listy osób internowanych, które na zasadzie umowy z 9-go listopada 1919r. o jeńcach cywilnych, mają być oddane Rządowi Rosyjskiej Socjalistycznej Federacyjnej Rzeczypospolitej Sowieckiej o ile osoby te wyrażą życzenie opuszczenia granic Rzeczypospolitej Polskiej i obszarów, zajętych przez wojska polskie, i wjazdu w granice Rosyjskiej Socjalistycznej Federacyjnej

nej Republiki Sowieckiej.

Osoby wskazane w listach Nr. 1,2,3i4, mają być bezwarunkowo wydane, jako indywidualnie uznane za uprawnione do korzystania z dobrodziejstw niniejszej umowy. Obie strony obowiązują się dostarczyć sobie wzajemnie wyczerpujących informacji względem osób, figurujących na wyżej wspomnianych listach i niedostawionych na linię demarkacyjną.

Umowa niniejsza stosuje się również i do tych jeńców cywilnych, którzyby nie znaleźli się na wspomnianych listach. Listy są numerowane i stanowią załącznik do umowy niniejszej, przy czym kolejność obustronnego wydawania osób, podlegających mocy niniejszej ugody, ustala się w sposób następujący: przedewszystkim mają być wydane osoby, wymienione w listach numer pierwszy, drugi i czwarty, następnie numer trzeci, a dalej numer piąty.

Obie strony mają prawo przedstawiać dalsze listy uzupełniające odpowiednie numery list powyższych /n.p. 1a,b,c,- 2a,i t.d./.

§ 5. Przewóz powinien według możliwości odbywać się w pociągach sanitarnych, a w każdym razie w wagonach opalanych. Transport codzienny nie powinien przewyższać pięciuset osób. Transporty należy wysyłać po uprzednim zbadaniu lekarskim stanu zdrowia wyjeżdżających, osoby zaś, które by okazały się zakaźnie chorymi, należy izolować i wysyłać dopiero po zupełnym wyzdrowieniu.

§ 6. Jeńcy cywilni korzystać będą w drodze z tych urządzeń, które przygotowane będą do przewozu zakładników, według artykułu szóstego z 2-go listopada 1919 roku.

§ 7. Organizacja przejazdu wspomnianych osób na terytorium każdego z państw będzie wykonaną przez Towarzystwo Czerwonego Krzyża odnośnego państwa, zaś Rząd Rosyjskiej Socjalistycznej Federacyjnej Republiki Sowieckiej i Rząd Rzeczypospolitej Polskiej zapewniają osobom wyżej wspomnianym bezpłatny przejazd, przewóz bagażu i wikt w drodze i niezbędną pomoc lekarsko-sanitarną.

§ 8. Wszystkim osobom wyżej wspomnianym przysługiwać będzie prawo wywiezienia zabranego z sobą majątku w ilości nie większej nad

piętnaście pudów na osobę, z ^Vwłączeniem tylko przedmiotów, których wywóz jest wzbroniony przepisami prawnymi, obowiązującymi w danym państwie. Wywozić można również sumy pieniężne w kwocie, nie przewyższającej dwudziestu tysięcy rubli na osobę.

§ 9. Obie strony oświadczają, iż ze względu na likwidację zakładowania ułoga niniejsza może być interpretowana rozciągliwie, a nazwa "jeńiec cywilny" obejmuje wszystkie kategorie osób, więzionych a również zarejestrowanych i pozostawionych na wolności przez organy rządowe lub władze wojenne jednego z ^{dwu} państw z pośród obywateli drugiego państwa lub obszarów, zajętych przez wojska jego i wogóle, z jednej strony wszystkich Polaków, z drugiej- wszystkich Rosjan, którzy podlegają kompetencji niniejszej umowy. Wyłączenie przez jedną ze stron, zawierających umowę niniejszą, jakiegokolwiek więźnia lub zatrzymanego z kategorii "jeńców cywilnych" i przeniesienie go do jakiegokolwiek innej kategorii w celu wyłączenia z pod działania niniejszej umowy, jest bezwzględnie nie dopuszczalne, niezależnie od ^{nazwy tej} kategorii, jak: "więźniowie polityczni", "przestępcy" lub "jeńcy polityczni" "więźniowie" i "podejrzani o przestępstwa polityczne i państwowe" i t.p.

Mocy ugody niniejszej podlegają osoby, które do 9-go listopada 1919 roku były zaliczone do wyżej wspomnianych kategorii jeńców cywilnych.

§ 10. Przedstawiciel pełnomocny Rosyjskiego Towarzystwa Czerwonego Krzyża zawiadamia natychmiast przez radio i specjalnego kuriera Rząd Rosyjskiej Socjalistycznej Federacyjnej Republiki Sowieckiej o treści umowy niniejszej i proponuje mu, by przystąpił niezwłocznie do jej urzeczywistnienia. Delegacja Towarzystwa Polskiego Czerwonego Krzyża czyni jednocześnie to samo telegraficznie i przez kuriera.

§ 11. Umowa niniejsza zostaje spisana w języku polskim i rosyjskim w dwóch egzemplarzach jednakowej treści, z których jeden zostaje u delegacji Polskiego Towarzystwa Czerwonego Krzyża, a drugi u przedstawiciela pełnomocnego Rosyjskiego Towarzystwa Czerwonego Krzyża. W razie wątpliwości przy interpretacji umowy niniejszej, zredagowanej w dwóch językach, tekst polski jest uważany za miarodajny ze względu na to, że przedstawiciele obu delegacji władają zupełnie swobodnie językiem polskim i

dlatego tekst polski dokładnie wyraża wolę obu stron.

§ 12. Uгода niniejsza jako ostateczna i niewymagająca ratyfikacji nabiera mocy od chwili podpisania jej przez obie strony.

§ 13. Rząd Rosyjsk. Socjal. Feder. Republiki Sowieckiej ma prawo dostawić jednocześnie na linię demarkacyjną zakładników, wymienionych w umowie z 2-go listopada 1919 roku, jak również jeńców cywilnych, podchodzących pod niniejszą umowę.

Po dostarczeniu przez Rząd Rosyjsk. Socjal. Feder. Republiki Sowieckiej zakładników z 9-go listopada 1919 roku, obie strony przystępują automatycznie do wykonania umowy niniejszej.

Ewentualne czasowe zatrzymanie poszczególnych zakładników w celu ^{w razie} dokończenia leczenia chorób zakaźnych nie powstrzymuje wykonania niniejszej umowy.

Na potwierdzenie umowy niniejszej delegacja Polskiego Towarzystwa Czerwonego Krzyża i przedstawiciel pełnomocny Rosyjskiego Towarzystwa Czerwonego Krzyża umowę niniejszą w dwóch egzemplarzach jednako-
wej treści podpisali i opatrzyli swymi pieczęciami.

Stacja M i k a s z e w i c z e, 9-go. listopada 1919 roku.

Umowa o wzajemnej wymianie jeńców cywilnych, podpisana
9-go listopada 1919r. na stacji Mikaszewicze.

Delegacja Polskiego Towarzystwa Czerwonego Krzyża w Rzeczypospolitej Polskiej, złożona z przewodniczącego Michała Stanisława Kosakowskiego go, jego zastępcy Edwarda Zaleskiego i członków delegacji: Heleny Bisping, dra. Wacława Gawłowskiego, Mariana Strumiłły, Lwa Trzeciaka i Ludwika Uciechowskiego z jednej strony i przedstawiciel pełnomocny Rosyjskiego Towarzystwa Czerwonego Krzyża w Rosyjskiej Socjalistycznej Federacyjnej Republice Sowieckiej Julian Marchlewski - z drugiej strony, -działając na zasadzie odpowiednich pełnomocnictw, uznanych przez obie delegacje za formalnie zadawalające i wyliczone w umowie z 2-go listopada 1919 roku, dotyczącej likwidacji kwestii zakładników polskich w Rosyjskiej Socjalistycznej Federacyjnej Republice Sowieckiej, rozwijając w imię szczytnych haseł Towarzystw Czerwonego Krzyża, dążenie swe ku ulżeniu losu jeńców cywilnych zatrzymanych przez Rząd Rosyjskiej Socjalistycznej Federacyjnej Republiki Sowieckiej z jednej strony, -i przez Rząd Rzeczypospolitej Polskiej, z drugiej - w charakterze osób niebezpiecznych i szkodliwych dla państwa, - zawarli umowę w sprawie niżej następujących, ostatecznych i niewymagających ratyfikacji postanowień:

§ 1. Rosyjskie Towarzystwo Czerwonego Krzyża w imieniu Rosyjskiej Socjalistycznej Federacyjnej Republiki Sowieckiej obowiązuje się natychmiast, po dostawieniu na linię demarkacyjną i po zdaniu delegatowi Polskiego Towarzystwa Czerwonego Krzyża zakładników polskich zwolnionych na zasadzie ugody z dnia 2 listopada 1919r., przystąpić do wysłania na skazany w artykule trzecim umowy niniejszej punkt linii demarkacyjnej wszystkich jeńców cywilnych Rzeczypospolitej Polskiej i obywateli, zajętych przez wojska polskie, i w ogóle wszystkich Polaków, zarejestrowanych lub uwięzionych w charakterze wyżej wspomnianych i znajdujących się na terytorium Rosyjskiej Federacyjnej Soc-

jalistycznej Republiki Sowieckiej w więzieniach, w aresztach przewencyjnych, w twierdzach, obozach koncentracyjnych, a również znajdujących się na wolności.

Polskie Towarzystwo Czerwonego Krzyża zobowiązuje się na zasadzie swych pełnomocnictw przystąpić jednocześnie do niezwłocznego przysłania na tenże punkt linii demarkacyjnej wszystkich jeńców cywilnych, obywateli Rosyjskiej Socjalistycznej Federacyjnej Republiki Sowieckiej, uwięzionych lub zatrzymanych przez Rząd Rzeczypospolitej ^{Polskiej}, a również znajdujących się na wolności w tych samych warunkach na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub obszarach zajętych przez wojska polskie.

Wyżej wymienieni jeńcy cywilni zdawani są według list przez delegata Towarzystwa Czerwonego Krzyża państwa, zwracającego jeńców cywilnych delegatowi Towarzystwa Czerwonego Krzyża państwa, takowych przyjmującego. Wyjazd na zasadzie umowy niniejszej nie przesądza kwestii przynależności państwowej danej osoby.

§ 2. Z chwilą wejścia w życie niniejszej umowy Rządu Rosyjskiej Socjalistycznej Federacyjnej Republiki Sowieckiej i Rzeczypospolitej Polskiej natychmiast wstrzymują wykonanie kar, nałożonych dyscyplinarnie, administracyjnie, sądownie i t.p. na osoby, które na mocy artykułu pierwszego i dziesiątego ugody niniejszej, powinny być zdane, przy zachowaniu tylko dozoru lub internowania, przyczem pobrane kaucje podlegają niezwłocznemu zwrotowi.

§ 3. Rząd Rosyjskiej Socjalistycznej Federacyjnej Republiki Sowieckiej i Rząd Rzeczypospolitej Polskiej obowiązują się zorganizować dostawę i wywóz wszystkich wyżej wskazanych jeńców wraz z ich rodzinami i rzeczywistą służbą domową na linię demarkacyjną, przy czym miejscem przejścia linii demarkacyjnej, prowizorycznie wybranym jest punkt przecięcia linii demarkacyjnej drogą kolejową Łuniniec-Kalinkowicze, o ile odnośne władze wojskowe nie wyznaczą innego miejsca przejścia linii demarkacyjnej dla osób, powracających do kraju w myśl umowy niniejszej, Służbie domowej przysługuje prawo powrotu do Polski tylko w tym wypadku jeżeli pochodzi ona z Polski albo posiada obywatelstwo polskie lub obszarów, zajętych przez wojska polskie. Prawo wyjazdu do Rosyjskiej Soc

jalistycznej Federacyjnej Republiki Sowieckiej przysługuje na zasadzie umowy niniejszej służbie domowej tylko w wypadku, jeżeli pochodzi ona z Rosji lub posiada obywatelstwo rosyjskiej Socjalistycznej Federacyjnej Republiki Sowieckiej.

§ 4. Listy jeńców cywilnych zostały przedstawione przez delegatów Polskiego Towarzystwa Czerwonego Krzyża i przez przedstawiciela pełnomocnego Rosyjskiego Towarzystwa Czerwonego Krzyża.

Na podstawie tego materiału ułożono wspólnie pięć list następujących:

1. Lista więzionych obywateli Rosyjskiej Socjalistycznej Federacyjnej Republiki Sowieckiej, którzy na zasadzie umowy z dnia 9-go listopada 1919 roku o jeńcach cywilnych, podlegają niezwłocznemu wydaniu Rządowi Rosyjskiej Socjal. Federacyjnej Republiki Sowieckiej.

2. Lista jeńców cywilnych, obywateli Rzeczypospolitej Polskiej i obszarów zajętych przez wojska polskie i wogóle Polaków, internowanych na terytorium Rosyjskiej Socjal. Feder. Republiki Sowieckiej, którzy na zasadzie umowy z dnia 9-go listopada 1919r. podlegają niezwłocznemu wydaniu Rządowi Rzeczypospolitej Polskiej.

3. Lista obywateli Rosyjskiej Socjal. Federacyjnej Republiki Sowieckiej pozostających na wolności, którzy na zasadzie umowy z 9-go listopada 1919 r. o jeńcach cywilnych mają być natychmiast oddani Rządowi Rosyjskiej Socjalistycznej Federacyjnej Republiki Sowieckiej.

4. Lista zakładników i jeńców cywilnych, obywateli Rzeczypospolitej Polskiej i obszarów, zajętych przez wojska polskie i wogóle Polaków, którzy nie weszli w skład listy zakładników i listy Nr. 2, i którzy na zasadzie umowy z 2-go listopada 1919 roku o jeńcach cywilnych, mają być natychmiast oddani Rządowi Rzeczypospolitej Polskiej, o ile znajdują się na terytorium Rosyjskiej Socjalistycznej Federacyjnej Republiki Sowieckiej i wchodzi w zakres wyżej wspomnianych dwóch umów.

5. Listy osób internowanych, które na zasadzie umowy z 9-go listopada 1919r. o jeńcach cywilnych, mają być oddane Rządowi Rosyjskiej Socjalistycznej Federacyjnej Rzeczypospolitej Sowieckiej o ile osoby te wyrażą życzenie opuszczenia granic Rzeczypospolitej Polskiej i obszarów, zajętych przez wojska polskie, i wjazdu w granice Rosyjskiej Socjalistycznej Federacyjnej

nej Republiki Sowieckiej.

Osoby wskazane w listach Nr. 1,2,3 i 4, mają być bezwarunkowo wydane, jako indywidualnie uznane za uprawnione do korzystania z dobrodziejstw niniejszej umowy. Obie strony obowiązują się dostarczyć sobie wzajemnie wyczerpujących informacji względem osób, figurujących na wyżej wspomnianych listach i niedostawionych na linię demarkacyjną.

Umowa niniejsza stosuje się również i do tych jeńców cywilnych, którzyby nie znaleźli się na wspomnianych listach. Listy są numerowane i stanowią załącznik do umowy niniejszej, przy czym kolejność obustronnego wydawania osób, podlegających mocy niniejszej umowy, ustala się w sposób następujący: przedewszystkim mają być wydane osoby, wymienione w listach numer pierwszy, drugi i czwarty, następnie numer trzeci, a dalej numer piąty.

Obie strony mają prawo przedstawiać dalsze listy uzupełniające odpowiednie numery list powyższych /n.p. 1a, b, c, - 2a, i t.d./.

§ 5. Przewóz powinien według możliwości odbywać się w pociągach sanitarnych, a w każdym razie w wagonach opalanych. Transport codzienny nie powinien przewyższać pięciuset osób. Transporty należy wysyłać po uprzednim zbadaniu lekarskim stanu zdrowia wyjeżdżających, osoby zaś, które by okazały się zakaźnie chorymi, należy izolować i wysyłać dopiero po zupełnym wyzdrowieniu.

§ 6. Jeńcy cywilni korzystać będą w drodze z tych urządzeń, które przygotowane będą do przewozu zakładników, według artykułu szóstego z 2-go listopada 1919 roku.

§ 7. Organizacja przejazdu wspomnianych osób na terytorium każdego z państw będzie wykonana przez Towarzystwo Czerwonego Krzyża odnośnego państwa, zaś Rząd Rosyjskiej Socjalistycznej Federacyjnej Republiki Sowieckiej i Rząd Rzeczypospolitej Polskiej zapewniają osobom wyżej wspomnianym bezpłatny przejazd, przewóz bagażu i wikt w drodze i niezbędną pomoc lekarsko-sanitarną.

§ 8. Wszystkim osobom wyżej wspomnianym przysługiwać będzie prawo wywiezienia zabranego z sobą majątku w ilości nie większej nad

piętnaście pudów na osobę, z ^vwłączeniem tylko przedmiotów, których wywóz jest wzbroniony przepisami prawnymi, obowiązującymi w danym państwie. Wywozić można również sumy pieniężne w kwocie, nie przewyższającej dwadziestu tysięcy rubli na osobę.

§ 9. Obie strony oświadczają, iż ze względu na likwidację zakładu nictwa ugoda niniejsza może być interpretowana rozciągliwie, a nazwa "jeńiec cywilny" obejmuje wszystkie kategorie osób, więzionych a również zarejestrowanych i pozostawionych na wolności przez organy rządowe lub władze wojenne jednego z dwu państw z pośród obywateli drugiego państwa lub obszarów, zajętych przez wojska jego i wogóle, z jednej strony wszystkich Polaków, z drugiej- wszystkich Rosjan, którzy podlegają kompetencji niniejszej umowy. Wyłączenie przez jedną ze stron, zawierających umowę niniejszą, jakiegokolwiek więźnia lub zatrzymanego z kategorii jeńców cywilnych" i przeniesienie go do jakiegokolwiek innej kategorii w celu wyłączenia z pod działania niniejszej umowy, jest bezwzględnie nie - dopuszczalne, niezależnie od ^{nazwy tej} kategorii, jak: "więźniowie polityczni", "przestępcy" lub "jeńcy polityczni" "więźniowie" i "podejrzani o przestępstwa polityczne i państwowe" i t.p.

Mocy ugody niniejszej podlegają osoby, które do 9-go listopada 1919 roku były zaliczane do wyżej wspomnianych kategorii jeńców cywilnych.

§ 10. Przedstawiciel pełnomocny Rosyjskiego Towarzystwa Czerwonego Krzyża zawiadamia natychmiast przez radio i specjalnego kuriera Rząd Rosyjskiej Socjalistycznej Federacyjnej Republiki Sowieckiej o treści umowy niniejszej i proponuje mu, by przystąpił niezwłocznie do jej urzeczywistnienia. Delegacja Towarzystwa Polskiego Czerwonego Krzyża czyni jednocześnie to samo telegraficznie i przez kuriera.

§ 11 . Umowa niniejsza zostaje spisana w języku polskim i rosyjskim w dwóch egzemplarzach jednakowej treści, z których jeden zostaje u delegacji Polskiego Towarzystwa Czerwonego Krzyża, a drugi u przedstawiciela pełnomocnego Rosyjskiego Towarzystwa Czerwonego Krzyża. W razie wątpliwości przy interpretacji umowy niniejszej, zredagowanej w dwóch językach, tekst polski jest uważany za miarodajny ze względu na to, że przedstawiciele obu delegacji wkładają zupełnie swobodnie językiem polskim i

INSTITUTE
ARCHIVES
New York

INSTITUTE
ARCHIVES
New York

dlatego tekst polski dokładnie wyraża wolę obu stron.

§ 12. Uгода niniejsza jako ostateczna i niewymagająca ratyfikacji nabiera mocy od chwili podpisania jej przez obie strony.

§ 13. Rząd Rosyjsk. Socjal. Feder. Republiki Sowieckiej ma prawo dostawić jednocześnie na linię demarkacyjną zakładników, wymienionych w umowie z 2-go listopada 1919 roku, jak również jeńców cywilnych, podchodzących pod niniejszą umowę.

Po dostarczeniu przez Rząd Rosyjsk. Socjal. Feder. Republiki Sowieckiej zakładników z 9-go listopada 1919 roku, obie strony przystępują automatycznie do wykonania umowy niniejszej.

Ewentualne czasowe zatrzymanie poszczególnych zakładników w celu ~~dokończenia leczenia~~ ^{w razie} ~~chOROBY~~ ^{zakaźnych} nie powstrzymuje wykonania niniejszej umowy.

Na potwierdzenie umowy niniejszej delegacja Polskiego Towarzystwa Czerwonego Krzyża i przedstawiciel pełnomocny Rosyjskiego Towarzystwa Czerwonego Krzyża umowę niniejszą w dwóch egzemplarzach jednakowej treści podpisali i opatrzyli swymi pieczęciami.

Stacja M i k a s z e w i c z e, 9-go listopada 1919 roku.